

Վշտացաւ բաղնատանը իբր Անթն ընտրութեան,
Զի բնութիւնս համախոսուն եւ նրմա արոյեան .
Հուր և օդ գաշնակից, ծովն ահեղ և ցամաք,
Տան ճակատ դիւցազնիս գոռ յուզեալ զբժընդակ:
Վիշտ բազում 'ի գետոց յորդահոս 'ի ծովման,
Մրցեցաւ ընդ յազմ ջուրս 'ի յոգիս ապաստան:
Վիշտ բազում և յալեաց ամէհեաց Պոնտոսին,
Զոր փրլոյզ Պոսիդոն եռարձէն 'ի ձեռին:
Փորձեցաւ համբերողն յարութեան 'ի հանդէս,
Կրուեցաւ աննըկուն իբր արին Ոգիւսէս:
Վիշտ բազում և յաղցից 'ի մարմնոյս արտաիր.
Տանջեցաւ, ժուժկալեացայրն Հոգեով ծայրալիր:
Վիշտ անչափ և 'ի սուտ առ յեղբարց 'ի յաղբին,
Եւ ժուժայր և ներէր նահատակն Յիսուսին: . . .
Ակն ապա 'ի փորձեան յառեցաւ Տէրունեան.
Առ ըզնա և չքնաղ եդ գործի շնչական:
Ո՛վ, գործի փորձ գրտաւ 'ի ձեռին Աստուծոյ,
Եւ սովաւ գործք ցուցան հրաշակերտք և արդոյ:
Ո՛ր ըզքոյ, տոն հայկայ, եդ խաղաղ ըզտահման,
Եւ պարարտ ցորենով լից ըզքո անգաստան:
Ո՛ր ըզնիգս քոց դրանդեաց հաստամուր զօրացոյց,
Եւ զորդիս քո 'ի քեզ առ Աստուած մերձեցոյց:
Ի մտից մինչև յերկր ըզքան առաքեաց,
Եւ պատգամքն ընթացե՞ք ձայն ետուն աւետեաց:
Ո՛ր ըզքեզ որպէս զար որպէս ձին ըսպիտակ
Յարգարեալ, և արեաց 'ի ժանգոյդ զբժընդակ:
Շնչեցին հոգւք սորա 'ի գաշտ քոց արօտից,
Եւ գնացին խաղացին ջուրք յորդեալք իմաստից:
Սա փոխան կորուսեալ քո դրախտին փափկութե
Նոր դարաստ քեզ 'ի մօտս զայս անկեաց Մե-
նարան: . . .

Զայս այսպէս արտաբոյ արուեստել այս ճարտար,
Եդ ապա հրաշակերտ և զնեքինն իւր տաճար .
Ի զէն զարդ 'ի Հոգւոյն վառեցաւ տալ ճակատ
Ընդ հրէշից ճիւղաղաց 'ի հանդէս մենամարտ: . . .
Կեանք խոնարհ դիւցազնիս խէթ լեակն հրպարտին,
Բըլլակնեաց զանթընկէց բիբս աչաց գազանին:
Սա կոխեաց զբարձրայտն պերճութի աշխարհի,
Զորձ փառաց արկ զանձամբ զգըձձութի Յնի: . . .
Նա այսպէս 'ի հանդէս բազմադգի փորձութեան
Մուտ և ել քաջաղէն արոյեան յաղթական:
Խակ կրօնից սրբութե յինքն առեալ տոհմականս,
Զերկնաւոր ըզվարուց մեզ եթող ըզսերմանս:
Որպէս մեծ անգաստան արմատեօք ակաղձուն,
Ընդ միոյ երեսուն, ընդ միոյ ետ վաթսուն,
Բարէ, նա ել 'ի ծայրն. ընդ միոյ և հարիւր,
Եւ զամբարն լից զերկնից 'ի հատից բազմաբեր:
Նա զհաւատ իւր պահեաց, և զընթացս կատարեաց,
Եւ պրտակ զանթառամն առ 'ի գլուխ և կապեաց:
Կայ յերկնից և 'ի մեզ անքըթիթ ակնարկէ:
Եւ հրաւեր 'ի բարձունս հեշտալուր ձայն աղղէ:
« Մի, որդեակք, մի կարծէք, թէ խնդամ անվը-
թար

« Մինչև զձեզ իմ առեալ աստ Սրբոցն 'ի կաճառ:
« Թէ շաւիղ ըզսրբոց դուք կոխէք 'ի յերկրի,
« Վերձեմեալ նազեմիք և յերկնից տաճարի:
« Օրինակ ձեզ ետու նըժգեհալս յաշխարհի,
« Զիմ Գշտոյն արածին միշտ կալեալ հովանի:
« Թէ միայն կեանք խոնարհ ընդգրկէք, և ըզսեր,
« Զեր երկնիք են յաւեժ, յուսացէք անվեհեր:
« Լըւայք դուք ապաքէն զտէրունեան զերանին .
« Լիք աղբատք դուք հոգեով. ձեր է թագն
երկնային:

« Թէ խնդրէք, զբոց սիրոյն 'ի խանդից ձեր հոգւոյ
« Բորբոքել բարդ 'ի բարդ մինչ յաթոռն Այ,
« Դուք 'ի ձեր հաստուածոյ մինչ յատակն 'ի
նեքին
« Խոնարհեալք, և անդէն վերեջիք 'ի յերկին:
« Օրինակ ձեզ ետու և մարզից գիտութեան .
« Մի, որդեակք, հուրն 'ի ձեզ մի շիջի աստուա-
ծեան:
« Արծարծեալքերթ փրքովք կայծակունս ըզքանի,
« Ըզճըրագն իմաստից խուն նըշոյլ վառեցի:
« Դուք արդ գամ քան ըզգամ մեծաշահ զամբարօք
« Ըզկայծակն յորդեցէք վառ յաւեժ և բորբոք:
« Այլ որպէս յիս տեսէք ձեզ արիւար գեղեցիկ,
« Ի վարժից 'ի Հոգւոյն մի ուսմամբ հովասլիք:
« Ժիրաժիր տուք ձեր զալ 'ի յայդին տէրունի,
« Մըշակել տոհմականս ըզՀոգւոյն արգանդի:
« Տո՛ւք ապա և զահեակ ձեր 'ի մարզս իմաստից,
« Եւ զազգին վարժարանս գիք արդեամբք պաղա-
ւից: »

Արդ լըւայք դուք, Արդոյք, զձայրենին յորդորակ.
Մալթեսցուք առ 'ի գործ մեզ օձան երկնառաք:
Տեսանեմ կարկառեալ զալ մերոյ նախահօր,
Խանդակաթ տալ որդւոց զօրավիգ մեծաղօր:
Աղէ, քաջք, զայս ձիր Հօր քաջամուր զէն առեւ,
Օն կըցուք 'ի հանդէս նահատակք քաջնափայլ:
Նահատակք 'ի կրօնիս կանոնաց պընդապահք:
Նիգ նեցուկ տաճարիս լեալ յաւեժ պահապանք:
Նահատակք երկնաշուք 'ի յընթացս հոգեւոր,
Հեզ խոնարհ նախահօրս հետեւեալք անխտոր:
Նահատակք և 'ի վարժս ըզմիմամբք ելանել:
Շատ են վարժք իմաստից. քաւ, անտես մի առնել:
Ոմն յիմաստ աստուածեան, ոմն 'ի վարժ 'ի բնա-
կան,

Կէսք յաշխոյժ Պարնասին, կէսք 'ի գիր հայկարան:
Մի և զայն մոռասլիք. նահատակք լիք յաղգին
Ազգասէր բարոյիւք մեր նրման գիւցազնի:
Զի գու, Հայր, որպէս երգն իմ երգեաց 'ի սկըզ-
բան,

Բերկեցար ծըննդովք, բերկրեսցիս և յապայն.
Բայց և ինձ գուծ արկցես 'ի խանդիցդ ով Հայր իմ,
Զիր առատ տացես զԱլք ինձ որդւոյ քոյ վերջին:

Լըւայ:

Լըւայք մէջ ինծի անանկ երեւ-
ցաւ որ իբր թէ գրքերս ժողվէր սըն

1 Անցեալ դարուն խաղաղի մատենագիրներուն
մէջ խիստ անուանի է Գասպար Կոծժի անունով
կոմսը: Իրեն գեղեցիկ խաղաքանութիւնը, զուար-
ճախօս ոճը, և ուղիղ բարոյականը ամէն տոհմի սի-
րելի ըրած են խաղաղոց իր գրուածքները. և իր
շարագրած բարոյական պատմութիւններն ու քո-
վէն ձևացուցած դիպուածները, խօսակցութիւն-
ները, երազները, շատ խեղ կըսորվեցնեն կար-
դացողին, ու առանց ձանձրացնելու կըրթեն
զինքը: Հոս օրինակի համար գրածնիս իրեն երազ-
ներէն մէկն է՝ Թարգմանած:

տուկի մը մէջ լեցուցեր եմ, ու նաւ
մը նստած՝ կերթամ, բայց ուր գնա-
ցածս ալ չեմ գիտեր: Եւ աւապետն
ու նաւաւարները կը տեսնէին որ ես
մէկ վերացեալ մարդ մըն եմ. խեղճ
միտքս կարդալու գրելու հետ է. ոչ
իրենց պէս կուտեմ կըխմեմ, ոչ իրենց
պէս յիշոցք ու հայհոյանք կրնեմ.
ուստի զիս մարդու տեղ ալ չէին դը-
նէր. ես ալ մէկ անկիւն մը քաշուած
կծկըտած նստեր էի: Երբոր աս կեր-
պով յաջող քամիով ճամբայ կը-
նէինք, յանկարծ դիմացնիս ծովու
աւազակներ ելան՝ չեմ գիտեր որ
դիէն. կատաղաբար ելան նաւերնիս,
ամէնքս բռնեցին, ձեռուրնիս ոտուը-
նիս կապեցին, առին տարին զմեզ ի-
րենց նաւը: Եւ նաւով չեմ գիտեր
որչափ ատեն ճամբայ ըրինք, վերջա-
պէս նաւահանգիստ մը հասանք. ա-
ւազակներն զմեզ ցամաքը հանե-
ցին. մարդ գնողներ եկան, աւա-
զակներն ալ որերնիս ասոր՝ որերնիս
անոր ծախեցին, ելան գնացին բա-
նէրնին: Եւ կըսես նէ՝ զարմանալի
ծերու մը ձեռք ընկայ. ասիկայ հար-
ցուց ինծի թէ ինչ արհեստ գի-
տես. պատասխան տուի թէ իմ ար-
հեստս կարդալ գրել է. աս լսելուն
պէս սկսաւ չարաչար գանգըտիլ, ու
ափսոսալ որ ինծի պէս անպիտան՝
բանի չեկող գերիի մը համար փող
տուեր է. այնչափ մեղքըցաւ որ քիչ
մնաց զիս պիտի առնէր՝ ծովը ձգէր ա-
զատելու: Եւ ինչ, քիչ մը կանկ առաւ
մտածեց, դարձաւ ըսաւ ինծի. «Եւ
դժբաղդութենէս է որ ստակս քե-
զի պէս փուճ՝ մարդու մը համար
կորսընցուցի. եղածը եղած է.
նայէ հիմա ինչ կըսեմ քեզի, աղէկ
ուշ դիր ու անանկ ըրէ: Եւ մէկ ո-
ղորմած ու գթասիրտ մարդ մըն եմ.
աս ալ գիտնաս որ աս երկրիս մէջ
տեսակ տեսակ թռչուններ խիստ
չատ կան, ու ես անոնց տարին տաս-
ւերկու ամիս ողորմութի կուտամ.
իրենց համար յատուկ պահած մէկ
արտ մը ունիմ, կուզեմ որ կերա-

կուրնին անկէ գտնեն որչափ որ
կուզեն: Եւ հա քու ձեռքդ կուտամ
ան արտը. բանեցուր, հերկէ, ցա-
նէ, ինչ գիտես ըրէ, միայն թէ ան
խեղճ թռչուններուն կերակուր
հասցուր: Եւսկ հունտ կուզես նէ՝
ահա ցորենոցը կեցած է. գնա որ-
չափ կուզես առ անկէ: Եւ բա-
նիս վրայ չեմ կրնար պատմել թէ ինչ
պէս սիրտս կոտրեցաւ. «Եւ յաջափ
տարի գրելու կարդալու հետ ըլ-
լամ, ուսում գիտութիւն սորվիմ,
որպէս զի գոնէ մեռնելէս ետեւ գե-
րեզմանիս վրայ գովասանք մը գը-
րուի. և հիմա ան խեղճութեանը
հասնիմ որ գետին փորելու հար-
կադրիմ, ան ալ այնպիսի մարդու
մը հրամանով, որ թռչուններուն
կերակուր տալու համար՝ զմարդ
կաշխատցընէ. աս ինչ փորձանք
էր որ գլխուս եկաւ, կըսէի: Եւ
և ինչ, ի հարկէ ասոր ալ մէկ
վերջը կայ ըսելով՝ հարկաւորը կա-
մաւոր ըրի, և գոհ սրտով ալ չըլ-
լայ նէ՝ յօժարութեամբ սօթտուե-
ցայ ինծի ապսպրուած հրամանը կա-
տարելու: Եւ աջ աղէկ մը արտը հեր-
կեցի, ու ահօս ահօս բաժնելէս ետեւ՝
մէկուն մէջ ցորեն ցանեցի, մէկալին
մէջ գարի, հոս կորեկ՝ հոն հաճար,
մէկդին մարացորեն՝ մէկալ գին կտա-
ւատ, տեղ մը ոլու՝ տեղ մըն ալ ին-
չուան անպիտան հունտեր: Եւ լեցան
հունտերը, մեծցան աճեցան՝ գլուխ
կապեցին. մէյմալ տեսնես՝ հարիւ-
րաւոր թռչուններ ամպի պէս եկան
իջան ուրախանալով. բայց ամէն մէկ
տեսակը իրենց բնութեանը յարմար
եկած հունտերուն վրայ թափեցաւ.
եւ ալ նայելէն չէի կշտանար. կը-
զմայլէի թէ ինչպէս ճանաչուկը կորեկ
կուտէր, ու ամենեին հոգը չէր որ
ուրիշը ցորենին վրայ ընկեր է. ա-
մէն թռչուն իրեն սիրած կերակուրը
գտնելէն ետեւ կը վայելէր, և ուրիշի-
նը ամենեւին վար չէր զարնէր: Եւ աւ-
է որ արտը գեղեցիկ տեսք մը չու-
նէր, և երկրագործութեան արհես-

տովը չէր մշակուած . բայց որովհետեւ ան թռչնիկներուն փորը կշտացընենելու համար խիստ յարմար էր՝ իմ ծերուկ տէրս հաւնեցաւ ու գովեց զիս . « Լսիրիս ըսաւ , նայէ որ ատ » կերպով առաջ տանիս . շատ թըռ » չուն մէկէն կերակրելու համար » ատկէ ուրիշ ճամբայ չկայ » : Լս խօսքին վրայ արթնցայ , ու զարմացայ թէ աս երազս որչափ նման է իմ օրագիր շարագրելու վիճակիս :

Տետրակ մը գրուածքէն՝ կարդացող մարդն ալ՝ կարդալ չգիտցողն ալ , զբաղմունք ունեցողն ալ՝ չունեցողն ալ , տանուտէրն ալ՝ տնեցիք ալ , ծերն ալ՝ տղան ալ , մեծ ու պզտիկ , երիկ մարդ՝ կնիկ մարդ , ամէնքն ալ բաժին պիտի առնեն : Արխնդրեմ որ ամէն մարդ ձայնը քաշէ , ու ինքը իր կերակուրը գտնելէն ետեւ՝ ուրիշի համար ցանուած հունտը վար չզարնէ . պիտի գիտնայ թէ ասիկայ արտ մըն է որ մէջը ամէն բան պիտի ցանուի . ինչուան ոլորը և անպիտան կարծուած հունտերն ալ սիրող թռչուն կը գտնուի :

Օ Գ Տ Ա Կ Ա Ր Գ Ի Ի Տ Ե Ր

Փղոսկրը ճերմեցնել :

Լսաւ իմը մէջ այնչափ ջուր դիր որ ճերմկընելու կտորուանքդ մէջը կաթենան ծածկուիլ . ան ջրին մէջ ձգէ կտոր մը պաղլեղ , անանկ որ ջուրը ճերմկնայ , յետոյ կրակի վրայ դիր ինչուան որ սկսի եռալ . ան ատեն փղոսկրի կտորները մէջը ձգէ մէկ ժամի չափ , ու երբեմն երբեմն պզտի վրձինով շփէ : Երբոր աղէկ մը կը ճերմկնին՝ դուրս հանէ ու կտաւի մէջ պըլլելով կամ սղոցածքի՝ մէջ թաղէ որ կամաց կամաց չորնայ ու չճաթըռտի :

1 Թեւեթի Թուր :

Փղոսկրը աս կերպով ալ կը ճերմկնի . սե սապոնը վրան հաւասար տարածէ ու շփէ . ետքը կրակի բռնէ ու ամէն դին հաւասար տաքցուր . երբոր սապոնը կը սկսի եռալ , սրբէ ու չորցուր փղոսկրը . ասանկով փղոսկրին վրայի կարմիր աղտերը կեղեն : Լայց թէ որ սապոնը ամէն կողմը հաւասար չտարածես կամ ամէն դին հաւասար չտաքցընես , փղոսկրը խատուտիկ կըլլայ :

ՍԻՆ ԵՐԷՅԻՆ ԽՈՒՆ ԿԱԿԵԼՈՒ ԳՆԱՐԻ :

Երկու թի կաթսայի մը մէջ դիր քիչ մը ջուր . աս կաթսային մէջտեղը ցցուած ճանկ մը պիտի ըլլայ միս կախելու ճանկին նման . ճանկին ծայրը ծծումբով օծուած պատրոյգ մը կապէ , ու պահել ուզած միսդ կաթսային մէջ դնելէն ետքը ան ծծումբոտ պատրոյգը վառէ , կաթսային բերանն ալ հողէ խուփով մը ծածկէ , բայց անանկ ըլլայ խուփը որ կաթսային մէջ մտնէ , ու վարի եզերքը ջրին մէջ ծածկուին , որպէս զի վառած պատրուգիդ ծուխը՝ քի ծծումբային կազը դուրս չեղէ : Լս կերպը հնարողը կըսէ թէ ինքը շատ անգամ ինչուան ութ օր պահած է միսը , ու թարմ մսէն ամենեւին տարբերութիւն մը չէ ունեցած : Լս կերպով կրնայ պահուիլ նաեւ թարմ արմտիքներն ու քաղցուն՝ ինչուան տարի ու կէս :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՕՏԱՐՆԵՐՈՒՆ խրատովը կամ չար օրինակովը փտած մոլուածիւնը շատ աւելի վնաս կընէ և առաջ կերթայ ան ազգին մէջ՝ որ գեռիւր առջի անմեղութիւնը պահած է , քան թէ ան ազգին մէջ որ տղէն աւրուած է . ինչպէս առողջ մարդն ալ մահոտ օգէն կը մեռնի , թէպէտ ան օգին սորվողը անվնաս կապրի :

ՀԱՅԱՊԳՐԻՄ

1 Հէր :